

ZROZUMIEĆ
POLITYKĘ
UNII EUROPEJSKIEJ

Komisja
Europejska

Założyciele UE

ZROZUMIEĆ POLITYKĘ UNII EUROPEJSKIEJ

Ta publikacja jest częścią serii wydawniczej poświęconej działaniom, jakie podejmuje Unia w różnych obszarach, powodom ich podejmowania i osiąganym wynikom.

Publikacje z tej serii można pobrać ze strony:

http://europa.eu/pol/index_pl.htm

Jak działa Unia Europejska
„Europa 2020” – europejska strategia na rzecz wzrostu

Założyciele Unii Europejskiej ✕

Agenda cyfrowa
Badania i innowacje
Bezpieczeństwo żywności
Budżet
Cła
Działania w dziedzinie klimatu
Energia
Granice i bezpieczeństwo
Handel
Konkurencyjność
Konsumenci
Kształcenie, szkolenie, młodzież i sport
Kultura i sektor audiowizualny
Migracja i azyl
Opodatkowanie
Polityka regionalna
Pomoc humanitarna i ochrona ludności
Przedsiębiorstwa
Rolnictwo
Rozszerzenie
Rozwój i współpraca
Rybołówstwo i gospodarka morską
Sprawiedliwość, obywatelstwo, prawa podstawowe
Rynek wewnętrzny
Sprawy zagraniczne i polityka bezpieczeństwa
Środowisko
Transport
Unia gospodarcza i walutowa oraz euro
Zatrudnienie i sprawy społeczne
Zdrowie publiczne
Zwalczanie nadużyć finansowych

Zrozumieć politykę Unii Europejskiej **Założyciele UE**

Komisja Europejska
Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji Społecznej
Publikacje
1049 Bruksela
BELGIA

Tekst ukończono w maju 2012 r.

Zdjęcia na stronie tytułowej i stronie 2: © UE, Corbis

2013 — 28 str. — 21 x 29,7 cm
ISBN 978-92-79-28706-0
doi:10.2775/99346

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2013

© Unia Europejska, 2013

Powielanie tej publikacji jest dozwolone. W celu uzyskania zgody na wykorzystanie lub powielanie poszczególnych fotografii należy zwrócić się bezpośrednio do właścicieli praw autorskich.

Założyciele UE

Unia Europejska nie istniałaby w znanej nam formie, gdyby ponad pół wieku temu kilka ważnych postaci nie zainspirowało tego nowatorskiego przedsięwzięcia. Gdyby nie energia i motywacja tych ludzi, nie wiadomo, czy żylibyśmy teraz w stabilnej i wolnej od konfliktów zbrojnych Europie. Założyciele UE pochodzili z różnych krajów, reprezentowali różne

środowiska i różne profesje – byli wśród nich zarówno żołnierze, jak i prawnicy – lecz bliskie były im te same ideały: pokój i dobrobyt w zjednoczonej Europie. Ta publikacja zawiera informacje na temat jednastu spośród założycieli UE. Sukces projektu integracji europejskiej nie byłby jednak możliwy, gdyby nie trud wielu innych osób.

Konrad
Adenauer

Joseph
Bech

Johan Willem
Beyen

Winston
Churchill

Alcide De
Gasperi

Walter
Hallstein

Sicco
Mansholt

Jean
Monnet

Robert
Schuman

Paul-Henri
Spaak

Altiero
Spinelli

Konrad Adenauer: pragmatyczny demokrata nieustrudzony w działaniach na rzecz zjednoczenia

Konrad Adenauer 1876 – 1967

Pierwszy kanclerz Republiki Federalnej Niemiec, który stał na czele nowo powstałego państwa w latach 1949–63, zmienił powojenną historię Niemiec i Europy bardziej niż ktokolwiek inny.

Podobnie jak wielu polityków swojego pokolenia, Adenauer już po doświadczeniach pierwszej wojny światowej doszedł do wniosku, że osiągnięcie długotrwałego pokoju możliwe jest jedynie w zjednoczonej Europie. Opinię tę potwierdziły jego doświadczenia z okresu Trzeciej Rzeszy (kiedy to został usunięty z urzędu burmistrza Kolonii przez nazistów).

W sześć lat (1949–55) Adenauer osiągnął dalekosiężne cele polityki zagranicznej, dzięki czemu udało się związać przyszłość Niemiec z sojuszem państw zachodnich: członkostwo w Radzie Europy (1951), założenie Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (1952) oraz wstąpienie Niemiec do NATO (1955).

Podstawą polityki zagranicznej Adenauera było pojednanie z Francją. Wraz z prezydentem Francji Charles'em de Gaulle'em Adenauer doprowadził do przełomu w stosunkach pomiędzy Niemcami a Francją: w 1963 roku państwa te, niegdyś nieprzejednani wrogowie, podpisały traktat o przyjaźni, który stał się jednym z kamieni milowych na drodze integracji europejskiej.

Polityka Niemiec

Konrad Adenauer urodził się w katolickiej Kolonii 5 stycznia 1876 roku w prostej rodzinie, w której jednak ojciec czuwał nad porządkiem i dyscypliną. W 1904 roku Adenauer wżenił się we wpływową kolońską rodzinę, dzięki czemu poznał miejscowych polityków, a następnie sam zaczął działać w polityce. Jego kariera nabrała rozpędu, gdy jako członek katolickiej partii Zentrum, w pełni wykorzystując swój talent polityczny, został w 1917 roku burmistrzem Kolonii. Na stanowisku tym, którego piastowanie wiązało się z udziałem w dużych przedsięwzięciach, takich jak budowa pierwszej w historii Niemiec autostrady pomiędzy Kolonią a Bonn, Adenauer zaskłynął jako pełna determinacji i zdecydowana postać. Trzymając się z dala od skrajnych przekonań politycznych, które przyciągały tak wielu z jego pokolenia, Adenauer z zaangażowaniem wpajał swoim współobywatelom pracowitość, porządek oraz chrześcijańskie zasady moralne i wartości.

Pod koniec lat 20. XX w. partia nazistowska rozpoczęła kampanię oszczerstw przeciwko Adenauerowi. Oskarżono go o uczucia antyniemieckie, marnotrawstwo funduszy publicznych i przychyłność wobec ruchu syjonistycznego. Gdy w 1933 roku, po przejęciu władzy przez nazistów, Adenauer odmówił udekorowania miasta swastykami z okazji wizyty Hitlera, został usunięty z urzędu i pozbawiony dostępu do swoich rachunków bankowych. Był odtąd bez pracy, bez domu i bez pieniędzy, zależny od życzliwości swoich znajomych i Kościoła. Choć w czasie wojny pozostawał w cieniu, i tak został kilkakrotnie zatrzymany. Po tym, jak w 1944 roku dokonano nieudanej próby zamachu na Hitlera, Adenauer trafił do okrytego złą sławą więzienia Gestapo w Brauweiler w pobliżu Kolonii.

Po wojnie Adenauer odzyskał stanowisko burmistrza Kolonii z rąk Amerykanów, ale wkrótce po tym został usunięty z urzędu przez

Brytyjczyków, gdy Kolonia znalazła się w granicach brytyjskiej strefy okupacyjnej. Adenauer mógł odtąd poświęcić swój czas na zakładanie Unii Chrześcijańsko-Demokratycznej (CDU), która – jak liczył – miała zjednoczyć w swoich szeregach niemieckich protestantów i katolików. W 1949 roku Adenauer został pierwszym kanclerzem Republiki Federalnej Niemiec (Niemiec Zachodnich). Początkowo myślano, że Adenauer będzie kanclerzem tylko przez krótki czas, zważywszy, że miał już wtedy 73 lata. Wbrew temu przekonaniu Adenauer (zwany „Der Alte”, czyli „Starym”) zajmował jednak to stanowisko przez kolejnych 14 lat, przez co stał się nie tylko najmłodszym w historii burmistrzem Kolonii, lecz także najstarszym kanclerzem, jaki kiedykolwiek stał na czele Niemiec. Pod przywództwem Adenauera Niemcy Zachodnie stały się stabilną demokracją i trwale pojednały się ze swoimi sąsiadami. Adenauer zdołał przywrócić pewną suwerenność Niemcom Zachodnim, wprowadzając kraj do powstającej wspólnoty euroatlantyckiej (NATO i Organizacji Europejskiej Współpracy Gospodarczej).

Uścisk dłoni Adenauera i Charles'a de Gaulle'a w 1961 roku

Wkład w integrację europejską

Doświadczenia drugiej wojny światowej uczyniły z Adenauera politycznego realistę. Na poglądy Adenauera na temat roli Niemiec w Europie silny wpływ wywarły obie wojny światowe i utrzymująca się przez sto lat wzajemna wrogość Niemiec i Francji. Adenauer skupił się więc na popularyzowaniu koncepcji współpracy ogólnoeuropejskiej.

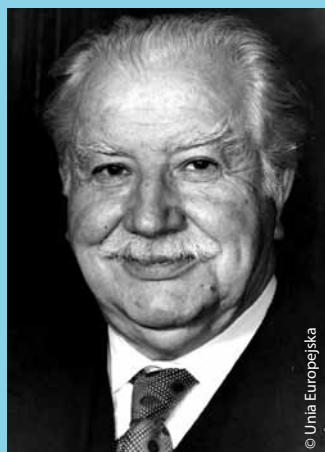
Adenauer był wielkim zwolennikiem Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali, zapoczątkowanej 9 maja 1950 roku deklaracją Schumana, oraz późniejszego traktatu o Europejskiej Wspólnocie Gospodarczej z marca 1957 roku.

Opinie Adenauera na temat Europy opierały się na koncepcji, zgodnie z którą warunkiem trwałego pokoju i stabilności jest jedność Europy. Dlatego Adenauer podejmował niestrudzone działania na rzecz pojednania Niemiec z ich dawnymi wrogami, zwłaszcza Francją. Później, w 1963 roku, pojednanie to przypieczętował traktat elizejski, zwany też traktatem o przyjaźni. Stał się on solidną podstawą stosunków pomiędzy Niemcami a Francją i położył kres trwającej od wieków rywalizacji.

Talent polityczny Adenauera oraz jego determinacja, pragmatyzm i jasna koncepcja roli Niemiec w zjednoczonej Europie sprawiły, że Niemcy stały się i wciąż są wolnym i demokratycznym społeczeństwem. Jest to teraz czymś nie tylko oczywistym, lecz także głęboko zakorzenionym we współczesnym niemieckim społeczeństwie.

Konrad Adenauer należy do najwybitniejszych postaci w historii Europy. Jedność Europy oznaczała dla niego nie tylko pokój, lecz także sposób na powrót ponazistowskich Niemiec na arenę międzynarodową. Europa taka, jaką znamy dzisiaj, nie powstałaby bez wiary, jaką Adenauer tchnął w inne państwa europejskie za pośrednictwem swojej konsekwentnej polityki zagranicznej. Jego dokonania nadal budzą uznanie Niemców, którzy w 2003 roku nadali mu tytuł „największego Niemca w historii”.

Joseph Bech: jak mały kraj może odegrać kluczową rolę w procesie integracji europejskiej

Joseph Bech 1887- 1975

Joseph Bech był luksemburskim politykiem, który na początku lat 50. pomagał tworzyć Europejską Wspólnotę Węgla i Stali, a pod koniec tej dekady stał się głównym architektem integracji europejskiej.

To wspólne memorandum krajów Beneluksu doprowadziło do zwołania konferencji meryńskiej w czerwcu 1955 r., co umożliwiło stworzenie Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej.

Lata spędzone w Luksemburgu w czasie dwóch wojen światowych pozwoliły Bechowi zrozumieć, jak bezsilne może się okazać tak małe państwo, gdy zostanie odizolowane od świata przez dwóch potężnych sąsiadów. W ten sposób uświadomił sobie znaczenie internacjonalizmu i współpracy pomiędzy państwami na rzecz stabilności i dobrobytu w Europie. Bech pomagał przy tworzeniu unii krajów

Beneluksu pomiędzy Belgią, Holandią i Luksemburgiem. Doświadczenie to okazało się niezwykle przydatne, gdy powstawały instytucje europejskie. Proces kształtowania unii tych trzech małych państw uznaje się za prototyp samej Unii Europejskiej.

Młodość i kariera polityczna

Joseph Bech urodził się 17 lutego 1887 r. w Diekirch w Luksemburgu. Studiował prawo we Fryburgu w Szwajcarii i w Paryżu. Po ukończeniu studiów w 1914 r. otworzył kancelarię prawniczą i w tym samym roku został wybrany do luksemburskiej Izby Deputowanych z ramienia nowo utworzonej Partii Chrześcijańskiej.

W 1921 r. Bech objął tękę ministra spraw wewnętrznych i edukacji. W 1926 r. został premierem oraz ministrem spraw zagranicznych i rolnictwa. Gdy sprawował urząd premiera w latach 1926–1936, wybuchł światowy kryzys finansowy. Bech był świadom kluczowego znaczenia eksportu dla krajowej gospodarki. Jako że głównym partnerem handlowym Luksemburga były Niemcy, państwo było w dużym stopniu uzależnione od swojego sąsiada. W związku z tym Bech starał się w miarę możliwości ograniczyć zależność gospodarczą Luksemburga od Niemiec. To właśnie w celu zdobycia nowych rynków zbytu

dla luksemburskiego przemysłu stalowego Bech po raz pierwszy negocjował ściślejszą współpracę gospodarczą i unię celną z Belgią, a następnie z Holandią. Starania te w decydujący sposób przyczyniły się do powstania Beneluksu w czasie drugiej wojny światowej.

Druga wojna światowa

Gdy 10 maja 1940 r. nazistowskie Niemcy zaatakowały Luksemburg, Bech i wielu innych ministrów oraz głowa państwa – wielka księżna Charlotte – zostali wygnani z kraju i stworzyli w Londynie rząd na uchodźstwie. To właśnie Bech, jako minister spraw zagranicznych, podpisał traktat Beneluksu w 1944 r. Jego doświadczenie w tworzeniu unii gospodarczej wspierającej swobodny przepływ pracowników, kapitału, usług i towarów w regionie okazało się później przydatne podczas tworzenia Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej.

Przez cały okres działalności zawodowej Bechowi towarzyszyło wspomnienie pierwszej wojny światowej, a następnie kryzysu, podczas którego Luksemburgowi groziło, że zostanie wchłonięty przez sąsiednie kraje. To poczucie bezsilności sprawiło, że Bech stał się zagorzałym zwolennikiem internacjonalizmu.

Dlatego też reprezentował on Luksemburg podczas wszystkich wielostronnych negocjacji w czasie drugiej wojny światowej i po jej zakończeniu oraz zachęcał swoich rodaków, aby poparli wstąpienie Wielkiego Księstwa do powstających organizacji międzynarodowych: Beneluksu w 1944 r., Organizacji Narodów Zjednoczonych w 1946 r. oraz NATO w 1949 r.

Europejska Wspólnota Węgla i Stali

Gdy nadszedł dzień 9 maja 1950 r., Bech sprawował urząd ministra spraw zagranicznych Luksemburga. W związku z tym, że zdawał sobie sprawę z potrzeby powiązania Luksemburga z sąsiednimi krajami na mocy porozumień gospodarczych i politycznych, z entuzjazmem przyjął propozycję stworzenia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali, przedstawioną tego dnia przez Roberta Schumana, ministra spraw zagranicznych Francji. Bech wiedział, że dzięki takiej współpracy przed Luksemburgiem otworzą się tak potrzebne mu możliwości, że kraj zyska istotne miejsce i prawo głosu w Europie. Pozycja Luksemburga w Europie jeszcze bardziej się umocniła, gdy Bechowi udało się przeformułować koncepcję, by siedziba Wysokiej Władzy Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali mieściła się właśnie w tym państwie.

Bech popierał również kolejny krok na drodze ku integracji – plany stworzenia Europejskiej Wspólnoty Obronnej. Francja odrzuciła je w 1954 r., jednak zdecydowanie nie był to koniec integracji europejskiej.

Konferencja mesyńska

W dniach 1–3 czerwca 1955 r. Joseph Bech przewodniczył konferencji mesyńskiej, która później doprowadziła do podpisania traktatu rzymskiego ustanawiającego Europejską Wspólnotę Gospodarczą. Na konferencji skoncentrowano się na memorandum przedstawionym przez trzy kraje Beneluksu, w tym Luksemburg reprezentowany przez Josepha Becha. Memorandum było połączeniem planów

Francji i Holandii i obejmowało podjęcie nowych działań w obszarze transportu i energii, szczególnie jądrowej, oraz wspólnego rynku, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeby stworzenia wspólnych władz z rzeczywistymi uprawnieniami. W oparciu o doświadczenia uzyskane podczas tworzenia Beneluksu i Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali trzech ministrów spraw zagranicznych zaproponowało plan będący kontynuacją koncepcji przedstawionej przez holenderskiego ministra Jan Willema Beyena, zgodnie z którą droga ku zjednoczeniu Europy prowadzi przez współpracę gospodarczą. Raport Spaaka, którego nazwa pochodzi od nazwiska belgijskiego ministra Paula Henriego Spaaka, przewodniczącego komitetu odpowiedzialnego za jego sporządzenie, leżał u podstaw międzyrządowej konferencji, w ramach której opracowano traktaty w sprawie wspólnego rynku i współpracy w zakresie energii atomowej podpisane dnia 25 marca 1957 r. w Rzymie.

Bech z kamerą filmową, chwila odpoczynku podczas konferencji mesyńskiej w 1955 r.

W 1959 r. Bech, który sprawował urząd ministra spraw zagranicznych od 1929 r., zrezygnował z tego stanowiska. W latach 1959–1964 stał na czele Izby Reprezentantów, po czym zszedł ze sceny politycznej w wieku 77 lat. Zmarł 11 lat później, w 1975 r. Z uwagi na jego wkład w zjednoczenie Europy jest obecnie uznawany za jednego z ojców-założycieli Unii Europejskiej. W znakomity sposób udowodnił, że małe państwo, takie jak Luksemburg, może odegrać kluczową rolę na arenie międzynarodowej.

Johan Willem Beyen: plan utworzenia wspólnego rynku

Johan Willem Beyen 1897- 1976

Międzynarodowy bankier, biznesmen i polityk, Johan Willem Beyen był holenderskim politykiem, który w połowie lat 50., za sprawą swojego „planu Beyena”, tchnął nowe życie w projekt integracji europejskiej.

Beyen jest jednym z mniej znanych ojców-założycieli UE. Osoby, które go znały, ceniły jego urok osobisty, orientację w sprawach międzynarodowych i łatwość nawiązywania kontaktów.

Jako minister spraw zagranicznych Holandii Beyen istotnie wpłynął na proces zjednoczenia Europy. Zdołał przekonać do zmiany stanowiska przeciwników procesu integracji europejskiej w Holandii, a także w Europie. Jego „plan Beyena” był propozycją utworzenia unii celnej i rozpoczęcia szeroko zakrojonej współpracy gospodarczej w ramach europejskiego wspólnego rynku. Istota jego planu została zrealizowana wraz z zawarciem w 1957 r. Traktatów Rzymskich i do dziś stanowi trzon Unii Europejskiej.

Młodość

Johan Willem (Wim) Beyen urodził się 2 maja 1897 r. w Utrechcie (Holandia). Jako dziecko z bogatej rodziny miał beztrudne dzieciństwo. Wychowywał się w międzynarodowej atmosferze, szczególne miejsce w jego życiu zajmowała literatura i muzyka. Po ukończeniu studiów prawnych na Uniwersytecie w Utrechcie w 1918 r. rozpoczął krajową i międzynarodową karierę finansisty. Pierwszą pracę otrzymał w holenderskim Ministerstwie Finansów, a w 1924 r. przeniósł się do świata przedsiębiorców i bankowców. Ostatecznie został prezesem Banku Rozrachunków Międzynarodowych oraz dyrektorem brytyjsko-holenderskiej spółki Unilever, wytwarzającej produkty konsumenckie.

II wojna światowa

II wojnę światową Beyen spędził, pracując na uchodźstwie w Londynie. Jego kraj był w tym czasie okupowany przez

nazistowskie Niemcy. W 1944 r. odegrał istotną rolę na konferencji w Bretton Woods, na której położono podwaliny powojennego międzynarodowego systemu finansowego. Od 1946 r. z ramienia Holandii zasiadał w zarządzie Banku Światowego, zaś od 1948 r. to samo stanowisko pełnił w Międzynarodowym Funduszu Walutowym.

Minister spraw zagranicznych

Beyen był ministrem spraw zagranicznych Holandii w okresie odbudowy kraju po II wojnie światowej. W trakcie wojny Beyen nabrał przekonania, że powrotowi kryzysu, takiemu, jaki miał miejsce w latach 30. XX w., może zapobiec tylko pełna regionalna współpraca gospodarcza. W całej powojennej Europie przywódcy zaczęli sobie uzmysławiać, że okropieństwo wojny i kryzysów gospodarczych da się przeciwdziałać jedynie w oparciu o

międzynarodową współpracę. Podczas gdy niektóre inicjatywy skupiały się na rozwijaniu współpracy na skalę globalną, Beyen uważał, że więcej można osiągnąć dzięki współpracy na szczeblu regionalnym. Pierwszy krok na drodze do rozpoczęcia współpracy gospodarczej został podjęty w 1948 r. wraz z przyjęciem planu Marshalla – potężnego pakietu amerykańskiej pomocy dla Europy, który wymagał od państw europejskich koordynowania kwestii gospodarczych za pośrednictwem OECD. W następstwie Deklaracji Schumana ogłoszonej w dniu 9 maja 1950 r., w 1952 r. utworzono Europejską Wspólnotę Węgla i Stali, której celem było ostateczne uniemożliwienie wybuchu nowych wojen w Europie.

Beyen na konferencji w Mesynie, na której ogłosił swój plan współpracy gospodarczej w Europie.

Plan Beyena

Beyen dostrzegał jednak możliwość jeszcze większego zacieśnienia współpracy między narodami Europy. Doszedł on do wniosku, że osiągnięcie integracji politycznej byłoby w tym czasie trudne. Zdołał więc przekonać swych krajowych i zagranicznych partnerów, że więcej będzie można osiągnąć dzięki głębszej współpracy gospodarczej, w ślad za którą powinno nastąpić zjednoczenie polityczne. Z takim zamysłem Beyen opracował swój plan. Dzięki swojemu doświadczeniu z zakresu finansów międzynarodowych i bankowości Beyen wiedział, że kwestiom, takim jak bariery w

handlu i bezrobocie, trudno będzie zaradzić na szczeblu krajowym i w związku z tym wymagają one rozwiązań międzynarodowych. Pomimo pewnej niechęci, a nawet zdecydowanej opozycji w stosunku do jego pomysłu w rządzie holenderskim, udało mu się przeforsować swój plan w trakcie negocjacji na początku lat 50. w sprawie Europejskiej Wspólnoty Obronnej i dyskusji na temat Europejskiej Wspólnoty Politycznej.

Wspólny rynek

Początkowo Beyen nie zyskał większego poparcia, głównie dlatego, że ówczesny rząd francuski nie był zainteresowany pogłębianiem integracji gospodarczej. Jednak w następstwie faska planów stworzenia Europejskiej Wspólnoty Obronnej z powodu braku zgody po stronie parlamentu francuskiego na ratyfikację traktatu stan ten uległ zmianie. Ponieważ ani plany powołania wspólnoty obronnej, ani wspólnoty politycznej nie powiodły się, negocjacje znalazły się w impasie. To pozwoliło na ponowne zwrócenie uwagi na plan Beyena. Plan zakładał, że konieczne jest rozpoczęcie pełnej współpracy gospodarczej, nie tylko w sektorze węgla i stali, ale we wszystkich dziedzinach gospodarki. Rozwiązaniem okazał się wspólny rynek, obejmujący wszystkie czynniki produkcji, zbudowany na gruncie współpracy między Belgią, Holandią i Luksemburgiem rozpoczętej na podstawie umowy w sprawie utworzenia Beneluksu z 1944 r. Kraje Beneluksu, za namową belgijskiego ministra Paula-Henriego Spaaka, połączyły pomysły Beyena z francuskim planem utworzenia Wspólnoty Energii Atomowej i dały Beyenowi możliwość przedstawienia swojego planu na konferencji w Mesynie w 1955 r. Beyen wyjaśnił, że nie da się osiągnąć jedności politycznej bez wspólnego rynku, opartego na pewnym stopniu wspólnej odpowiedzialności za politykę gospodarczą i społeczną oraz zarządzanego przez ponadnarodową instytucję. Plan ten zyskał poparcie wśród pozostałych uczestników konferencji. W jego następstwie w marcu 1957 r. sześć państw podpisało Traktaty Rzymskie i utworzyło Europejską Wspólnotę Gospodarczą i Euratom.

Choć rola Beyena była przez wiele lat niedoceniana, jego działania przyczyniły się do rozpoczęcia procesu integracji europejskiej w latach 50. Dzięki temu Beyen zajmuje poczytne miejsce wśród najważniejszych osób, które obecnie nazywamy ojcami założycielami Unii Europejskiej. Zostanie on zapamiętany jako człowiek, który dał projektowi europejskiemu nowy impuls w momencie, w którym był on najbardziej potrzebny.

Winston Churchill: pomysłodawca Stanów Zjednoczonych Europy

Winston Churchill 1874 - 1965

Winston Churchill, były oficer wojska, korespondent wojenny i premier Wielkiej Brytanii (w latach 1940–45 i 1951–55), jako jeden z pierwszych nawoływał do utworzenia „Stanów Zjednoczonych Europy”. Po zakończeniu drugiej wojny światowej doszedł do wniosku, że gwarancją pokoju może być jedynie zjednoczona Europa. Zamierzał raz na zawsze położyć kres nacjonalizmowi i podżeganiu do wojny w Europie.

Swoje przemyślenia, zainspirowane wydarzeniami historycznymi, przedstawił w słynnym przemówieniu do studentów wygłoszonym na uniwersytecie w Zurychu w 1946 roku: „Jednak istnieje pewien środek. Środek, który [...] mógłby [...] w ciągu kilku lat przeistoczyć wizerunek Europy, lub przynajmniej jej znaczną część, na obraz dzisiejszej, wolnej i szczęśliwej Szwajcarii. Na czym miałyby polegać ten suwerenny środek? Na przywróceniu europejskiej konstrukcji, przynajmniej na tyle, na ile potrafimy, i nadaniu jej formy struktury, pozwalającej na bezpieczne życie w wolności i w pokoju. Musimy stworzyć coś na podobieństwo Stanów Zjednoczonych Europy”.

W ten sposób Churchill – siła napędowa koalicji antyhitlerowskiej – stał się orędownikiem sprawy europejskiej.

Winston Churchill zastąpił również jako malarz i pisarz: w 1953 roku przyznano mu Nagrodę Nobla w dziedzinie literatury.

Młodość

Winston Churchill urodził się 30 listopada 1874 roku w arystokratycznej rodzinie Spencerów-Churchillów, książąt Marlborough. Jego matka pochodziła z Ameryki. Dzieciństwo spędził w dostatku, a w 1888 roku rozpoczął naukę w Harrow, jednej z najlepszych londyńskich szkół męskich. Nie zaliczał się do wybitnych uczniów, a nauka nie sprawiała mu przyjemności.

Po ukończeniu szkoły w 1893 roku za trzecim razem zdołał zdać egzamin wstępny na Królewską Akademię Wojskową w Sandhurst. Po otrzymaniu dyplomu rozpoczął jednak karierę wojskową – w ciągu następnych pięciu lat stoczył bitwy na trzech kontynentach, zdobył cztery medale i odznaczenie Order of Merit, napisał pięć książek i uzyskał miejsce w parlamencie, a wszystko to przed swoimi 26. urodzinami.

Kariera polityczna

Podczas swojej służby w wojsku brytyjskim Churchill pracował też jako korespondent prasowy. Relacjonując wojnę burską z RPA, trafił na czołówki gazet, gdy uciekł z tamtejszego obozu jeńców wojennych, po czym w 1900 roku powrócił do Anglii, aby rozpocząć karierę polityczną. Zasiadał w parlamencie i pełnił służbę w różnych ministerstwach jako minister spraw wewnętrznych i pierwszy lord Admiralicji (minister ds. marynarki wojennej). W 1915 roku musiał złożyć rezygnację po klęsce jednej z kampanii wojskowych. Postanowił powrócić do wojska i poprowadzić do walki we francuskich okopach żołnierzy 6 Batalionu Królewskich Fizylierów Szkockich. Gdy w 1917 roku powstał nowy rząd, został ministrem zaopatrzenia wojskowego. W okresie do 1929 roku Churchill piastował wszystkie najważniejsze stanowiska ministerialne oprócz stanowiska ministra spraw zagranicznych.

W 1929 roku oddalił się od swojej partii, Partii Konserwatywnej. To początek okresu niełaski w życiu Churchilla, po angielsku zwanego Wilderness Years. Dalej zajmował się on pisarstwem i stał się bardzo płodnym oraz chętnie czytany autorem artykułów i książek. Churchill był jedną z niewielu osób, które wcześniej – na długo przed wybuchem drugiej wojny światowej – dostrzegły rosnące zagrożenie ze strony Hitlera, i jako pierwszy dał wyraz swojemu zaniepokojeniu.

Churchill pokazuje znak zwycięstwa podczas przemówienia na Kongresie Europy w Hadze w 1948 roku

Druga wojna światowa

W 1939 roku przewidywania Churchilla urzeczywistniły się wraz z wybuchem drugiej wojny światowej. W 1940 roku Churchill został premierem i poprowadził Wielką Brytanię przez trudne lata wojny, będąc dla Brytyjczyków źródłem nadziei i determinacji dzięki swoim inspirującym przemówieniom. Jego stanowcza odmowa poddania się lub podjęcia pertraktacji z nazistami zainspirowała brytyjski ruch oporu, zwłaszcza na początku wojny, gdy Wielka Brytania jako jedyna czynnie przeciwstawiała się Hitlerowi. Mimo to Churchill przegrał wybory po zakończeniu wojny. Nie stracił jednak zdolności do trafnego przewidywania przebiegu przyszłych wydarzeń, o czym świadczy jego słynne przemówienie z Fulton (Missouri) na temat zagrożenia ze strony radzieckich komunistów. To w tym przemówieniu Churchill ukuł znany termin „żelazna kurtyna”.

„Stany Zjednoczone Europy”

W 1946 roku na uniwersytecie w Zurychu Churchill wygłosił kolejne słynne przemówienie, w którym opowiedział się za koncepcją „Stanów Zjednoczonych Europy”, apelując do Europejczyków o odwrócenie się od okropieństw przeszłości i spojrzenie w przyszłość. Oświadczył, że Europa nie może sobie pozwolić na to, aby ciągnęła się za nią nienawiść i żądza zemsty zrodzona z ran przeszłości, oraz że pierwszym krokiem do odtworzenia „europejskiej rodziny” sprawiedliwości, miłosierdzia i wolności jest „stworzenie czegoś na podobieństwo Stanów Zjednoczonych Europy. Tylko tym sposobem setki milionów zapracowanych osób będą mogły odzyskać prostą radość i nadzieję, które nadają życiu wartość”.

Rada Europy

Wzywając do utworzenia Stanów Zjednoczonych Europy, Churchill stał się jednym z pierwszych zwolenników integracji europejskiej, dzięki której okrucieństwa dwóch wojen światowych miały już nigdy więcej się nie powtórzyć. Pierwszym krokiem w tym kierunku było zdaniem Churchilla utworzenie Rady Europy. W 1948 roku w Hadze 800 delegatów ze wszystkich krajów europejskich zebrało się na wielkim Kongresie Europy pod honorowym przewodnictwem Churchilla.

Wydarzenie to doprowadziło do utworzenia 5 maja 1949 roku Rady Europy, której pierwsze obrady odbyły się z udziałem samego Churchilla. Jego wezwanie do działania można postrzegać jako bodziec do dalszej integracji, której szczegóły uzgodniono później na konferencji meryńskiej w 1955 roku. Wynikiem tej konferencji było przyjęcie dwa lata później traktatu rzymskiego. Churchill jako pierwszy wysunął także propozycję „wojska europejskiego”, którego rolą byłaby ochrona kontynentu i wzmocnienie europejskiej dyplomacji. Ponadto w 1959 roku utworzono Europejski Trybunał Praw Człowieka – dziesięć lat po tym, jak Churchill po raz pierwszy wyraził uznanie dla takiego pomysłu.

Jako źródło inspiracji dla narodów Europy, jednoczącej aliantów w walce z nazizmem i faszyzmem, Winston Churchill stał się następnie siłą napędową integracji europejskiej i jej zagorzałym obrońcą.

Alcide de Gasperi: natchniony rzecznik demokracji i wolności w Europie

Alcide de Gasperi 1881 - 1954

W latach 1945–1953 Alcide de Gasperi, jako włoski premier i minister spraw zagranicznych, kształtował powojenne losy kraju.

Urodził się w regionie Trydent-Górna Adyga (Tyrol Południowy), który do 1918 r. należał do Austrii. Wraz z innymi ówczesnymi wybitnymi mężami stanu działał aktywnie na rzecz jedności europejskiej. Doświadczenia wyniesione z epoki faszyzmu i wojny – w latach 1927–1929 przebywał w więzieniu, zanim nie udzielono mu azylu w Watykanie – wyrobiły w nim przekonanie, że jedynie unia państw europejskich jest w stanie zapobiec powtórzeniu się tych straszliwych wydarzeń.

Wielokrotnie propagował inicjatywy na rzecz zjednoczenia Europy Zachodniej, pracując nad realizacją planu Marshalla i nawiązując bliskie stosunki gospodarcze z innymi europejskimi krajami, w szczególności z Francją. Ponadto wspierał realizację planu Schumana w sprawie ustanowienia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali, a także uczestniczył w pracach nad utworzeniem europejskiej polityki obronnej.

Młodość

Alcide de Gasperi urodził się 3 kwietnia 1881 r. Jego ojciec był niezbyt zamożnym policjantem. De Gasperi dorastał w regionie Trydentu, który wówczas był jednym z włoskojęzycznych obszarów ogromnego wielonarodowego i wielokulturowego zlepką narodów funkcjonującego w ramach Austro-Węgier. Ponieważ w regionie tym nie było włoskiego uniwersytetu, na którym mógłby otrzymać stypendium naukowe, w 1900 r. zaczął więc studiować filologię w Wiedniu. Tam też wstąpił do katolickiego ruchu studenckiego. To właśnie w czasie studiów mógł rozwijać swoje umiejętności mediatorskie, które później tak bardzo przydały się w jego karierze politycznej. Potrafił na przykład zrozumieć, że znalezienie rozwiązania problemu jest ważniejsze niż żywienie urazy oraz że liczy się treść, nie forma. W 1905 r. ukończył studia i powrócił do Trydentu, gdzie pracował jako dziennikarz w gazecie La Voce Cattolica. Został wówczas również działaczem politycznym

Unione Politica Popolare del Trentino, a w 1911 r. wybrano go na przedstawiciela Trydentu w austriackiej Izbie Reprezentantów. De Gasperi wykorzystał to stanowisko do zwiększenia praw mniejszości włoskiej.

Doświadczenia wyniesione z pierwszej wojny światowej i „Idee ricostruttive”

Choć podczas pierwszej wojny światowej de Gasperi pozostał neutralny politycznie, popierał jednak starania Watykanu mające na celu zakończenie wojny. Gdy wojna skończyła się w 1918 r., rodzinny region de Gasperiego stał się częścią Włoch. Rok później de Gasperi został współzałożycielem Włoskiej Partii Ludowej (Partito Popolare Italiano – PPI), a od 1921 r. reprezentował ją w parlamencie. Ugrupowanie faszystowskie we włoskim rządzie pod przewodnictwem Mussoliniego rośło w siłę, otwarcie stosując

przemoc wobec członków PPI i zastraszając ich, aż w końcu zakazano działalności tej partii i rozwiązano ją w 1926 r. Sam de Gasperi został aresztowany w 1927 r. i skazany na cztery lata więzienia. Dzięki wstawiennictwu Watykanu wypuszczono go po 18 miesiącach. De Gasperi uzyskał azyl na terenie Watykanu, gdzie przez 14 lat pracował jako bibliotekarz. Podczas II wojny światowej napisał „Idee ricostruttive” („Koncepcje odbudowy”), które były manifestem Partii Chrześcijańsko-Demokratycznej, założonej potajemnie w 1943 r. Po upadku faszyzmu de Gasperi stanął na czele partii i sprawował urząd premiera w latach 1945–1953 przez osiem kolejnych kadencji rządu. Do dziś nikomu w historii włoskiej demokracji nie udało się nieprzerwanie sprawować rządów politycznych przez tak długi czas.

Rola w integracji europejskiej

W tzw. erze de Gasperiego odbudowa Włoch postępowała dzięki uchwaleniu konstytucji republikańskiej, wzmocnieniu wewnętrznej demokracji oraz poczynieniu pierwszych kroków ku rekonstrukcji gospodarki. De Gasperi był entuzjastycznym zwolennikiem współpracy międzynarodowej. Jako polityk w znacznym stopniu odpowiedzialny za powojenną odbudowę Włoch był przekonany, że kraj ten musi odzyskać swoją pozycję na arenie międzynarodowej. W tym celu działał na rzecz powołania Rady Europy, przekonał Włochy do uczestnictwa w amerykańskim planie Marshalla i wstąpienia do NATO. W czasach, gdy de Gasperi ściśle współpracował ze Stanami Zjednoczonymi, Włochy miały jedną z największych partii komunistycznych w Europie Zachodniej.

Demokracja, porozumienie i wolność

De Gasperi uważał, że druga wojna światowa nauczyła wszystkich Europejczyków, że „przyszłość nie będzie kształtowana poprzez stosowanie siły czy żądzę podbojów, lecz poprzez cierpliwe stosowanie metod demokratycznych w konstruktywnym duchu porozumienia i przy poszanowaniu prawa do wolności”. Słowa te wypowiedział, gdy przyjmował nagrodę Karola Wielkiego przyznaną mu w 1952 r. za zaangażowanie w działalność proeuropejską. Wizja ta tłumaczy jego natychmiastową odpowiedź na wezwanie do integracji Europy wypowiedziane przez Roberta Schumana

w dniu 9 maja 1950 r., które doprowadziło do powstania rok później Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (EWWiS). W 1954 r. de Gasperi został pierwszym przewodniczącym Zgromadzenia Parlamentarnego EWWiS. I chociaż sam projekt ostatecznie się nie powiódł, de Gasperi pozostał obrońcą i rzecznikiem wspólnej europejskiej polityki obronnej.

Europejska Wspólnota Gospodarcza

Na pierwszym etapie drogi ku integracji europejskiej de Gasperi odgrywał rolę mediatora pomiędzy Niemcami i Francją, które przez niemal wiek toczyły ze sobą wojny. Pod koniec życia de Gasperi zachęcał również do utworzenia Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej. Chociaż nie dane mu było doczekać tego momentu – zmarł w sierpniu 1954 r. – podczas podpisywania traktatów rzymskich w 1957 r. powszechnie doceniono jego wkład w to osiągnięcie.

Pochodzenie Alcide de Gasperiego, jego doświadczenia z czasów wojny i faszyzmu oraz przynależność do mniejszości sprawiły, że miał on wyjątkową świadomość tego, że jedność europejska jest konieczna, by zaleczyć rany po dwóch wojnach światowych i na zawsze zapobiec powrotowi okrucieństw z przeszłości. De Gasperiego motywowała jasna wizja unii Europy, która nie zastępuje odrębnych państw, jednak umożliwia im wzajemne uzupełnianie się.

De Gasperi i niemiecki kanclerz Konrad Adenauer podają sobie ręce w 1953 r. w Rzymie.

Walter Hallstein: siła dyplomacji napędzająca integrację europejską

Walter Hallstein 1901 - 1982

Walter Hallstein był pierwszym przewodniczącym Komisji Europejskiej urzędującym w latach 1958-1967, zaangażowanym Europejczykiem i gorącym orędownikiem integracji europejskiej.

Pełniąc funkcję przewodniczącego Komisji Europejskiej, Hallstein działał na rzecz szybkiego utworzenia wspólnego rynku. Jego zaraźliwy entuzjazm i dar przekonywania promowały ideę integracji także po zakończeniu jego kadencji. W czasie sprawowania przez niego urzędu poczyniono znaczne postępy w zakresie integracji.

W okresie, gdy pełnił funkcję sekretarza stanu w niemieckim Ministerstwie Spraw Zagranicznych, dał się poznać międzynarodowej opinii publicznej jako współtwórca tzw. doktryny Hallsteina, wprowadzonej w latach 50. ubiegłego wieku. Doktryna ta ukształtowała niemiecką politykę zagraniczną na długie lata, a jej podstawą było związanie tej młodej demokracji z Europą Zachodnią.

Młodość i doświadczenia wojenne

Walter Hallstein urodził się 17 listopada 1901 r. jako syn protestanckiego inspektora budowlanego w Moguncji w południowo-zachodnich Niemczech. Po ukończeniu miejscowej szkoły średniej studiował prawo i nauki polityczne w Bonn, Berlinie i Monachium. W 1925 r. ukończył studia i rozpoczął pracę jako asystent profesora na Uniwersytecie Humboldtów w Berlinie. W 1927 r. został egzaminatorem na Uniwersytecie w Rostocku w północnych Niemczech, zaś w 1929 r. został tamtejszym wykładowcą. Rok później objął katedrę prawa prywatnego i prawa spółek. Zajmował to stanowisko przez kolejnych dziesięć lat, zyskując sławę eksperta w tej dziedzinie, poważanego naukowca i uznanego na świecie wykładowcy uniwersyteckiego. Później został profesorem na Uniwersytecie we Frankfurcie, gdzie w 1942 r. został wcielony do niemieckiej armii mimo swojej niechęci do nazizmu. Po inwazji aliantów w 1944 r. Hallstein trafił do obozu dla jeńców wojennych w Stanach Zjednoczonych, gdzie otworzył swoisty obozowy uniwersytet, aby przybliżyć współwzięniom wiedzę prawniczą i wiedzę o ich prawach.

Po wojnie został mianowany wicerektorem Uniwersytetu we Frankfurcie, a w 1948 r. zaproszono go na Uniwersytet Georgetown w charakterze gościnnego wykładowcy. Doświadczenia zdobyte w Ameryce, gdy jako jeden z pierwszych niemieckich naukowców udał się tam na zaproszenie uniwersytetu, umocniły w nim przekonanie, że Niemcy powinny uczestniczyć w inicjatywach zmierzających do umocnienia powiązań między demokracjami po II wojnie światowej. Dołączenie do międzynarodowych sojuszy takich jak ONZ czy NATO było jego zdaniem kluczowym warunkiem powrotu Niemiec na arenę międzynarodową.

Europejska Wspólnota Węgla i Stali

Wybitne zdolności dyplomatyczne Hallsteina, jego świadomość tego, że konieczne jest doprowadzenie do zjednoczenia Europy, oraz specjalistyczna wiedza i doświadczenie w tej dziedzinie skłoniły Konrada Adenauera, ówczesnego kanclerza Niemiec,

do mianowania go przewodniczącym delegacji prowadzącej w 1950 r. negocjacje na konferencji Schumana w sprawie utworzenia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali. W tym okresie blisko współpracował z Jeanem Monnetem, zajmującym to samo stanowisko we francuskiej administracji. Szybko przekonali się, że mają takie same przekonania co do zasadniczej potrzeby zintegrowania państw Europy, jeżeli ma ona znowu prosperować.

W 1951 r. Konrad Adenauer mianował Waltera Hallsteina sekretarzem stanu w Federalnym Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Hallstein był zaangażowany nie tylko w powstanie EWWiS, lecz także w próbę stworzenia Europejskiej Wspólnoty Obronnej, w ramach której planowano połączenie budżetów, sił zbrojnych i polityki zbrojeniowej zachodnioeuropejskich krajów. Uczestniczył także w negocjacjach z Izraelem dotyczących wypłaty odszkodowań osobom pochodzenia żydowskiego oraz odegrał ważną rolę w kształtowaniu niemieckiej strategii dotyczącej polityki zagranicznej. Surowa polityka z 1955 r., którą obecnie określa się mianem „doktryny Hallsteina”, zakładała, że Republika Federalna Niemiec nie będzie utrzymywać żadnych stosunków dyplomatycznych z państwami uznającymi istnienie Niemieckiej Republiki Demokratycznej.

Europejska Wspólnota Gospodarcza

Próba utworzenia Europejskiej Wspólnoty Obronnej w 1954 r., która zakończyła się niepowodzeniem stanowiła zdaniem Hallsteina olbrzymie i rzeczywiste zagrożenie dla bezpieczeństwa Niemiec i Europy Zachodniej, ponieważ Związkowi Radzieckiemu łatwiej byłoby rozszerzać swoją strefę wpływów w podzielonej Europie. Skłoniło go to do skoncentrowania się bardziej na procesie integracji gospodarczej niż na integracji politycznej. Dlatego też stał się zagorzałym zwolennikiem jednoczenia Europy poprzez stworzenie Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej. Pierwsze kroki w kierunku integracji gospodarczej poczyniono na konferencji meryńskiej w 1955 r., kiedy to umożliwiono swobodny przepływ osób, usług i towarów. Chociaż Walter Hallstein początkowo pragnął, aby integracja obejmowała wszystkie aspekty gospodarki i postępowała jak najszybciej, rzeczywistość polityczna tamtych czasów uświadomiła mu, że stopniowe łączenie rynków państw członkowskich będzie miało najlepsze skutki dla wszystkich. W 1958 r. wszedł w życie Traktat Rzymski, a Hallstein został wybrany pierwszym przewodniczącym Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej.

Przewodnictwo Komisji

Chociaż do tego czasu Hallstein uświadomił sobie, że integracja nie nastąpi tak szybko, jak uważał za słuszną, pełniąc funkcję przewodniczącego Komisji, stał się motorem szybkiego procesu jednoczenia się państw europejskich, który nastąpił wkrótce potem. Przykładowo w trakcie swojej kadencji, nazywanej „epoką Hallsteina”, rozpoczął konsolidację prawa europejskiego, co miało wywrzeć ogromny wpływ na ustawodawstwo krajowe. Ponieważ był zwolennikiem federalnej Europy z mocną pozycją Komisji i Parlamentu (co miałoby zapobiec ciągłemu spychaniu Unii na dalszy plan przez rządy krajowe), nie powinno dziwić, że głównym celem, który powinna jego zdaniem osiągnąć Wspólnota Europejska, było urzeczywistnienie wizji zjednoczonej Europy zawartej w deklaracji Schumana z dnia 9 maja 1950 r. W tamtym okresie jednak prezydent Francji, Charles de Gaulle, miał zupełnie inne zdanie na temat integracji europejskiej: w obszarach, w których Hallstein upatrywał możliwość stworzenia federacji, co oznaczałoby przekazanie znacznej części uprawnień krajowych Unii, de Gaulle był zdania, że Europa powinna podążać ścieżką konfederacyjną, aby stać się „Europą państw”, gdzie większość uprawnień przysługuje państwom członkowskim. Pogłębienie się różnicy zdań dotyczącej znacznej liczby zasadniczych kwestii pomiędzy rządem francuskim a pozostałymi państwami członkowskimi doprowadziło w 1965 r. do tzw. „kryzysu pustego krzesła”, kiedy to Francja na pewien czas wycofała wszystkich swoich przedstawicieli z europejskich instytucji, dopóki nie osiągnięto kompromisu.

Walter Hallstein przemawiający jako przewodniczący Komisji Europejskiej w Holandii w 1965 r.

Bez energii i entuzjazmu Waltera Hallsteina, jego dyplomatycznych umiejętności prowadzenia negocjacji i daru przekonywania nie udałooby się osiągnąć takiego tempa europejskiej integracji jak w trakcie jego kadencji.

Sicco Mansholt: rolnik, bojownik ruchu oporu i prawdziwy Europejczyk

Sicco Mansholt 1908 - 1995

Sicco Mansholt był rolnikiem, członkiem holenderskiego ruchu oporu w czasie drugiej wojny światowej, holenderskim politykiem i pierwszym członkiem Komisji Europejskiej odpowiedzialnym za rolnictwo. Poglądy Mansholta stały się podstawą wspólnej polityki rolnej Unii Europejskiej, jednego z najistotniejszych obszarów polityki od początku jej funkcjonowania.

Jako świadek tragedii związanych z klęską głodu w Holandii pod koniec drugiej wojny światowej Mansholt był przekonany, że Europa musi stać się samowystarczalna, tak aby każdemu zapewnić stały dostęp do żywności za przystępną cenę.

Najistotniejszą częścią planu Mansholta związanego ze wspólną polityką rolną było zwiększenie produktywności rolnictwa. Jego plan zakładał stworzenie systemu, w którym rolnikom gwarantowano by pewien minimalny poziom cen za ich produkty, co miało stanowić zachętę do zwiększenia produkcji. Jego proeuropejska determinacja i jasna wizja przyszłości w połączeniu z przekonaniem, że tę przyszłość należy budować razem, czyniły z niego prawdziwego Europejczyka.

Młodość

Sicco Mansholt urodził się 13 września 1908 r. w rodzinie społecznie zaangażowanych rolników, prowadzących dobrze prosperujące gospodarstwo rolne w Groningen, północnej prowincji Holandii. Jego ojciec był aktywnym działaczem holenderskiej partii socjalistycznej i ważnym doradcą partii w sprawach rolnych. Jego matka, córka sędziego, była jedną z pierwszych kobiet w Holandii studiujących nauki polityczne na uniwersytecie, a także organizatorką mityngów politycznych dla kobiet.

Po ukończeniu szkoły średniej Mansholt chciał zostać rolnikiem, ale ponieważ jego ojciec zapłacił już za dzierżawę ziemi dla jego brata, nie było go stać na opłacenie jej również dla Sicca. Nadal licząc na karierę w rolnictwie, Mansholt wyjechał do Holenderskich Indii Wschodnich (obecnie Indonezja), gdzie rozpoczął pracę na plantacji herbaty. Nie mógł się jednak odnaleźć w systemie kolonialnym i w 1936 r. wrócił do Holandii. Rok później uzyskał ziemię na terenach polderowych w Wieringermeer, ożenił się i do wybuchu drugiej wojny światowej pracował jako rolnik.

Druga wojna światowa

Podczas wojny Mansholt był aktywnym członkiem holenderskiego ruchu oporu przeciwko nazistowskim okupantom. Początkowo ukrywał ludzi w swoim gospodarstwie i przekazywał informacje wywiadowcze, później zaś zarządzał rozległą siecią dystrybucji żywności dla ukrywających się ludzi w zachodnich częściach kraju. Po wojnie, w uznaniu za jego doświadczenie, odwagę i zdolności organizacyjne, zaoferowano mu tekę ministra rolnictwa, rybołówstwa i dystrybucji żywności w nowo utworzonym rządzie. W wieku 36 lat został najmłodszym ministrem w historii Holandii.

Odbudowa rolnictwa

Bezpośrednio po wojnie, z uwagi na niedobory żywności i widmo kryzysu, stanowisko zajmowane przez Mansholta było jednym z kluczowych. Mansholt poczynił kilka kroków, aby szybko przywrócić dostawy żywności, choć jednocześnie rozumiał, że aby w przyszłości wyeliminować problem niedoborów żywności

i zapewnić wydajność rolnictwa, muszą w nim zająć bardziej gruntowne zmiany. Wprowadził ceny minimalne najważniejszych produktów rolnych w połączeniu z podatkiem importowym i wsparciem dla eksportu. Aby zwiększyć produktywność, wspierał inwestycje w badania, szkolnictwo i łączenie gospodarstw rolnych w większe i wydajniejsze jednostki.

Wspólna polityka rolna dla Europy

Jako zadeklarowany europejski federalista Mansholt marzył o stworzeniu wspólnej polityki rolnej dla Europy. W 1950 r. opracował plan utworzenia w Europie wspólnego rynku produktów rolnych, zarządzanego przez ponadnarodową instytucję. Jego plan okazał się jednak zbyt ambitny na tamte czasy i zakończył się fiaskiem. Do planu powrócono jednak później – stał się on inspiracją dla stworzenia polityki rolnej Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej.

Po zakończeniu swojego dwunastoipółletniego urzędowania na stanowisku ministra Mansholt dostał szansę zrealizowania swoich planów dotyczących wspólnej polityki po objęciu w 1958 r. stanowiska komisarza ds. rolnictwa w pierwszej Komisji Europejskiej. Traktat rzymski z 1957 r., na mocy którego powstała Europejska Wspólnota Gospodarcza, przewidywał stworzenie w Europie wspólnego rynku w trzech czteroletnich etapach. Wielu uważało, że ten dwunastoletni plan jest zbyt ambitny i nie da się go zrealizować, zwłaszcza w przypadku środków dotyczących branży rolnej, ze względu na duży poziom sprzeciwu wobec nich. Mimo to Mansholt nie tracił optymizmu i ochoczo zabrał się do pracy. Jego plan polegał na połączeniu systemu bezpośrednich dopłat do upraw i ziemi nadającej się pod uprawę z mechanizmem wspierania cen, w tym gwarantowanych cen minimalnych, oraz ceł i kwot na przywóz niektórych towarów z państw trzecich. Taki system sprzyjałby zwiększeniu produktywności rolnictwa, dzięki czemu konsumenci zyskaliby stały dostęp do żywności po niskich cenach, oraz stworzeniu w UE rentownego sektora rolnego.

Plan Mansholta

Jego plany początkowo spotkały się ze znacznym sprzeciwem rolników i ich politycznych przedstawicieli, którzy głęboko wierzyli,

że wspólne rozwiązania będą stanowić zagrożenie dla ich bytu oraz spowodują, że przetrwają tylko duże gospodarstwa. Osiągnięcie porozumienia w sprawie wspólnej europejskiej polityki wymagało przezwyciężenia wielu przeszkód, ale ostatecznie Mansholt odniósł sukces i w 1968 r. Komisja opublikowała memorandum w sprawie reformy wspólnej polityki rolnej, zwane też „planem Mansholta”. Co do zasady plan ten zakładał, że rozwój rolnictwa wymaga od rolników modernizacji. Dzięki temu zwiększono by produktywność, a europejskim rolnikom zapewniono samowystarczalność.

Polityka rolna okazała się bardzo skuteczna w realizowaniu swojego pierwotnego celu, którym było zapewnienie Europie samowystarczalności żywnościowej. W ciągu 50 lat swojego funkcjonowania polityka rolna uległa istotnym przeobrażeniom, aby dostosować się do nowych czasów. Do lat 70. jej efekty były tak dobre, że często uzyskiwano nadwyżki produktów rolnych. W latach 70. Mansholt stał się gorącym zwolennikiem środków ochrony środowiska naturalnego, które jest kluczowym elementem polityki rolnej. W latach 1958–1972 był wiceprzewodniczącym Komisji, a w latach 1972–1973 jej czwartym przewodniczącym.

Celem Mansholta było zapobieżenie powrotowi zimowej klęski głodu, której doświadczyło społeczeństwo Europy pod koniec drugiej wojny światowej. Plan Mansholta w niespotykanym krótkim czasie doprowadził do odbudowy samowystarczalności Europy i rozkwitu europejskiego rolnictwa.

Jako komisarz ds. rolnictwa i zapalony rolnik Mansholt utorał drogę dla utworzenia wspólnej polityki rolnej.

Jean Monnet: jednocząca siła, dzięki której powstała Unia Europejska

Jean Monnet 1888 - 1979

Jean Monnet, francuski doradca ds. gospodarczych i politycznych, poświęcił swoje życie sprawie integracji europejskiej. To on zainspirował prace nad planem Schumana, który był zapowiedzią integracji zachodnioeuropejskiego przemysłu ciężkiego.

Jean Monnet pochodził z regionu Cognac we Francji. Po opuszczeniu szkoły w wieku 16 lat podróżował po świecie, pracując jako handlarz koniakami, a później także jako bankier. Podczas obydwu wojen światowych zajmował wysokie stanowiska związane z koordynacją produkcji przemysłowej we Francji i Wielkiej Brytanii.

Jako jeden z najważniejszych doradców francuskiego rządu był głównym pomysłodawcą słynnej deklaracji Schumana z 9 maja 1950 r., która doprowadziła do utworzenia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali uważanej za załączek Unii Europejskiej.

W latach 1952–1955 stanął jako pierwszy na czele organu wykonawczego Wspólnoty.

Młodość

Jean Omer Marie Gabriel Monnet urodził się 9 listopada 1888 r. w miejscowości Cognac we Francji. Gdy w wieku 16 lat ukończył szkołę, jego ojciec uświadomił sobie, że jego nadzwyczajne umiejętności interpersonalne wskazują, że doskonale poradziłby sobie w handlu międzynarodowym. Dlatego wysłał go do Londynu, aby pracował w rodzinnej firmie zajmującej się handlem koniakami. Jak się okazało, ojciec Jeana Monneta miał rację. Dzięki wcześnie zdobytemu doświadczeniu Monnet stał się poważanym przedsiębiorcą, osiągającym sukcesy w handlu na całym świecie.

Z uwagi na zdolności zawodowe, którymi wykazał się w trakcie wojny, w wieku 31 lat został mianowany zastępcą sekretarza generalnego Ligi Narodów tuż po jej utworzeniu w 1919 r. Po śmierci ojca w 1923 r. Jean Monnet powrócił do Cognac i wyprowadził z kłopotów podupadającą rodzinną firmę. W kolejnych latach ze względu na swoje doświadczenie w zakresie finansów międzynarodowych zaangażował się w reformę systemów finansowych różnych wschodnioeuropejskich państw, takich jak Rumunia czy Polska. Doradzał także chińskiemu rządowi przy reorganizacji sieci kolei i współpracował przy otwieraniu banku w San Francisco.

I wojna światowa

W 1914 r. z powodu złego stanu zdrowia nie został przyjęty do wojska. Aby móc w inny sposób przysłużyć się swojemu krajowi, skontaktował się z francuskim rządem i zaproponował plan lepszego koordynowania zasobów wojennych z Wielką Brytanią. Wniosek ten został przyjęty i francuski prezydent mianował Jeana Monneta pośrednikiem ds. gospodarczych pomiędzy Francją a jej sojusznikami.

II wojna światowa

Gdy wybuchła II wojna światowa, Monnet ponownie zaangażował się w służbę krajowi i został przewodniczącym francusko-brytyjskiego komitetu, który miał się zajmować koordynacją potencjału produkcyjnego obu tych krajów. Jean Monnet przekonał brytyjskich i francuskich przywódców, Winstona Churchilla i

Charles'a de Gaulle'a, do zawarcia ścisłej unii politycznej obu państw w celu pokonania nazizmu, ale w ostatniej chwili plan ten upadł.

Plan Monneta

Później Monnet zaoferował swoje usługi rządowi brytyjskiemu, który wysłał go do Stanów Zjednoczonych, aby nadzorował zakup dostaw wojennych. Ponieważ wywarł duże wrażenie na prezydencie Stanów Zjednoczonych Franklinie Delano Rooseveltcie, szybko został jednym z jego zaufanych doradców i namawiał go do zwiększania możliwości produkcyjnych sektora zbrojeniowego USA, jeszcze zanim kraj ten przystąpił do wojny.

Jean Monnet uruchamia pierwszą produkcję stali w ramach Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali.

W 1943 r. Jean Monnet został członkiem Francuskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego, czyli de facto francuskiego rządu na uchodźstwie w Algierii. W tym okresie po raz pierwszy jasno określił swoją wizję dotyczącą zawiązania w Europie unii w celu przywrócenia i utrzymania pokoju. W trakcie posiedzenia komitetu w dniu 5 sierpnia 1943 r. Monnet stwierdził, że: „Nie będzie nigdy pokoju w Europie, jeśli państwa zostaną zrekonstruowane na bazie narodowej suwerenności... Kraje Europy są za małe, aby zagwarantować swojej ludności niezbędny dobrobyt i postęp społeczny. Kraje europejskie muszą się ukonstytuować w postaci federacji...”. W 1944 r. Jean Monnet podjął się zrealizowania planu modernizacji i rozwoju gospodarki Francji, który miał na celu jej ożywienie i odbudowę kraju po wojnie.

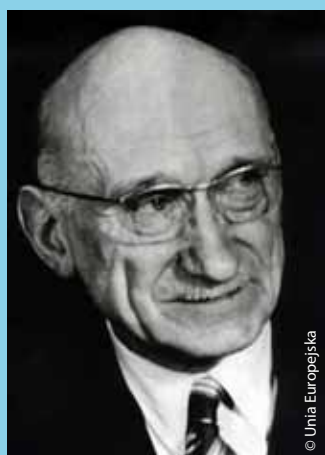
Deklaracja Schumana

Po tym jak jego plan przyjęto i rozpoczęto jego realizację, Jean Monnet zaczął sobie jednak uświadamiać, że rekonstrukcja Europy i jej integracja nie przebiega ani tak szybko, jak to sobie wyobrażał, ani w sposób, który uważałby za słuszny. W obliczu narastających międzynarodowych napięć Monnet zrozumiał, że nadszedł najwyższy czas, aby poczynić rzeczywiste kroki ku zjednoczeniu Europy. Wraz ze swoimi współpracownikami rozpoczął prace nad ideą Wspólnoty Europejskiej. W dniu 9 maja 1950 r. Robert Schuman, minister spraw zagranicznych Francji, wygłosił tak zwaną deklarację Schumana w imieniu francuskiego rządu. Pomysłodawcą i twórcą deklaracji był Jean Monnet, który zaproponował również podporządkowanie całej niemiecko-francuskiej produkcji węgla i stali jednej instytucji, tak zwanej Wysokiej Władzy. Pomysł ten wynikał z założenia, że jeżeli produkcja tych surowców będzie współdzielona przez dwa najpotężniejsze kraje na kontynencie, zapobiegnie to wojnom w przyszłości. Reakcja rządów Niemiec, Włoch, Holandii, Belgii i Luksemburga na tę propozycję była pozytywna, a sama deklaracja stała się podstawą Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali, która później przekształciła się w Europejską Wspólnotę Gospodarczą, a następnie w Unię Europejską.

Po porażce w 1954 r. inicjatywy zmierzającej do utworzenia Europejskiej Wspólnoty Obronnej Monnet założył Komitet dla Zjednoczenia Państw Europy. Zadaniem komitetu miało być ożywienie ducha integracji europejskiej. Stał się on jednym z głównych motorów zmian w dziedzinie integracji, takich jak ustanowienie wspólnego rynku, europejskiego systemu walutowego, szczytów Rady Europejskiej i wprowadzenie powszechnych wyborów do Parlamentu Europejskiego.

Mimo że ukończył formalną edukację w wieku 16 lat i wbrew wszystkim trudnościom, Jean Monnet stał się człowiekiem, który w swoim życiu miał do odegrania wiele ról: przedsiębiorcy prowadzącego interesy na międzynarodową skalę, finansisty, dyplomaty i męża stanu. Nigdy jednak nie został wybrany na stanowisko w administracji publicznej i dlatego nigdy nie miał formalnej władzy politycznej, która umożliwiłaby mu wprowadzenie swoich poglądów w życie. Dzięki swojej umiejętności argumentacji i darowi przekonywania udało mu się jednak namówić europejskich przywódców do tego, aby działali na rzecz wspólnych interesów i dostrzegli korzyści płynące ze współpracy.

Robert Schuman: architekt projektu integracji europejskiej

Robert Schuman 1886 - 1963

Robert Schuman, mąż stanu, dyplomowany prawnik i francuski minister spraw zagranicznych w latach 1948–1952 uznawany jest za jednego z ojców jedności europejskiej.

Schuman urodził się w Luksemburgu – sąsiedztwo francusko-niemieckiego pogranicza wywarło na niego duży wpływ. Pomimo, a może właśnie w wyniku, doświadczeń z epoki nazistowskich Niemiec uważał, że jedynie trwałe pojednanie z Niemcami może stworzyć podstawy dla zjednoczenia Europy. W 1940 r. został wywieziony do Niemiec. Po dwóch latach uciekł i wstąpił do francuskiego ruchu oporu. Doświadczenia te nie wpłynęły jednak negatywnie na jego stanowisko wobec Niemiec, gdy po wojnie został mianowany ministrem spraw zagranicznych.

We współpracy z Jeanem Monnetem opracował znany na całym świecie plan Schumana, ogłoszony 9 maja 1950 r., którą to datę uznaje się za symboliczną datę narodzin Unii Europejskiej. Zaproponował w nim wspólną kontrolę nad wydobyciem węgla i produkcją stali: najważniejszych materiałów dla przemysłu zbrojeniowego. Opracowaniu tego planu przyświecała idea, zgodnie z którą prowadzenie wojny nie jest możliwe bez sprawowania kontroli nad wydobyciem węgla i produkcją stali.

Schuman poinformował o planie kanclerza Adenauera, który od razu dostrzegł w nim możliwość zapewnienia pokoju w Europie i zgodził się na jego przyjęcie. Wkrótce potem odpowiednio zareagowały także rządy Włoch, Belgii, Luksemburga i Holandii. Sześć państw podpisało w kwietniu 1951 r. w Paryżu Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Węgla i Stali. W ten sposób narodziła się wspólna Europa jako inicjatywa na rzecz pokoju.

Schuman wspierał także ideę utworzenia wspólnej europejskiej polityki obronnej. W latach 1958–1960 pełnił on funkcję przewodniczącego Parlamentu Europejskiego.

Młodość

Pochodzenie Roberta Schumana było prawdziwie europejskie. Urodził się 29 czerwca 1886 r. w Luksemburgu. Jego ojciec był Francuzem, który po zaanektowaniu przez Niemcy regionu, w którym mieszkał, stał się Niemcem. Jego matka była zaś Luksemburką. Sam Schuman urodził się jednak jako obywatel Niemiec. Gdy po zakończeniu pierwszej wojny światowej, w 1919 r., Alzacja-Lotaryngia została zwrócona Francji, Schuman stał się Francuzem.

Przed wybuchem wojny Schuman studiował prawo, ekonomię, filozofię polityczną, teologię i statystykę na uniwersytetach w Bonn, Monachium, Berlinie i Strasburgu. Na tym ostatnim uniwersytecie z wyróżnieniem ukończył studia prawnicze. Po uzyskaniu dyplomu w 1912 r. otworzył kancelarię w Metz. Dwa lata później wybuchła pierwsza wojna światowa. Schuman został zwolniony ze służby wojskowej ze względów zdrowotnych. Po zakończeniu wojny Schuman zaczął aktywnie działać w polityce. Swoją karierę publiczną zaczął jako poseł do francuskiego parlamentu z regionu Mozeli.

W dniu rozpoczęcia drugiej wojny światowej Schuman zajmował we francuskim rządzie stanowisko sekretarza stanu. W czasie wojny aktywnie uczestniczył we francuskim ruchu oporu, w następstwie czego został zatrzymany. Po tym jak o włos uniknął wywiezienia do obozu koncentracyjnego w Dachau, uciekł na obszar „wolnej” Francji, gdzie ukrywał się po wkroczeniu tam nazistów. Pozostając w ukryciu, Schuman, za którego głowę wyznaczono nagrodę w wysokości 100 000 marek Rzeszy, przez kolejne trzy lata walczył przeciwko Niemcom. Odrzucił zaproszenie ówczesnego przywódcy Francji na uchodźstwie, generała de Gaulle’a, do Londynu, ponieważ wolał pozostać z rodakami w okupowanej przez nazistów Francji.

Po wojnie wrócił do polityki krajowej i kolejno obejmował najwyższe stanowiska: najpierw ministra finansów, a następnie w 1947 r. stanowisko premiera, w latach 1948–1952 ministra spraw zagranicznych, a w latach 1955–1956 ponownie ministra finansów. Był głównym negocjatorem wszystkich najważniejszych traktatów i inicjatyw, takich jak Rada Europy, plan Marshalla czy NATO: wszystkie te inicjatywy miały na celu zacieśnienie współpracy wśród aliantów zachodnich i zjednoczenie Europy. Jednak Robert Schuman stał się najbardziej znany za sprawą inicjatywy, zwanej obecnie deklaracją Schumana, w której zaproponował Niemcom i innym państwom europejskim nawiązanie współpracy w celu połączenia swoich interesów gospodarczych. Schuman był przekonany, że po ich połączeniu wybuch nowej wojny będzie „nie tylko nie do pomyślenia, ale także niemożliwy”.

Deklaracja Schumana

W swoim przemówieniu z 9 maja 1950 r., które powstało z inspiracji Jeana Monneta i w części zostało przez niego napisane, Schuman zaproponował oddanie francusko-niemieckiej produkcji węgla i stali pod kontrolę wspólnej Wysokiej Władzy. Organizacja ta miała pozostać otwarta dla innych państw europejskich.

Współpraca miała zostać zaprojektowana w taki sposób, aby doprowadzić do stworzenia wspólnych interesów między państwami Europy, dzięki czemu stopniowo osiągnięto by integrację polityczną będącą warunkiem pokojowej koegzystencji:

„Europa nie powstanie od razu ani w całości: będzie powstawała poprzez konkretne osiągnięcia budujące rzeczywistą solidarność. Zgromadzenie narodów europejskich wymaga wyeliminowania odwiecznej wrogości między Francją a Niemcami”.

Jego słowa nie trafiły w próżnię. Reakcja niemieckiego kanclerza, Konrada Adenauera, była szybka i pozytywna, podobnie jak reakcja rządów Holandii, Belgii, Włoch i Luksemburga. Zaledwie po roku, 18 kwietnia 1951 r., sześć państw założycielskich podpisało traktat paryski. Na jego mocy utworzono pierwszą ponadnarodową wspólnotę europejską – Europejską Wspólnotę Węgla i Stali. Powołanie tej przełomowej organizacji utorowało drogę dla utworzenia Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej i Unii Europejskiej, którą nadal kieruje ten sam rodzaj nowatorskich instytucji europejskich, jakie zapoczątkowano w 1950 r.

Schuman wygłaszający swoją słynną przemowę 9 maja 1950 r. Data ta jest obecnie uważana za dzień narodzin UE.

Mimo to Schuman nie spoczął na laurach. Stał się wielkim orędownikiem dalszej integracji poprzez utworzenie Europejskiej Wspólnoty Obronnej, a w 1958 r. został pierwszym przewodniczącym instytucji będącej pierwowzorem obecnego Parlamentu Europejskiego. Kiedy odchodził z tego urzędu, Parlament nadał mu tytuł „Ojca Europy”. Ze względu na znaczenie deklaracji Schumana z 9 maja 1950 r., dzień ten został ustanowiony Dniem Europy. Zaś w uznaniu dla pionierskiej pracy Schumana na rzecz zjednoczenia Europy, jego imieniem nazwano dzielnicę Brukseli, w której swoje siedziby ma kilka instytucji Unii Europejskiej.

Paul-Henri Spaak: europejski wizjoner obdarzony darem przekonywania

Paul-Henri Spaak 1899 - 1972

Europejski mąż stanu – dzięki swojej długiej karierze politycznej Belg Paul-Henri Spaak w pełni zasłużył na to miano.

Podczas I wojny światowej zaciągnął się do armii belgijskiej, zataiwszy swój prawdziwy wiek, a następnie spędził dwa lata jako jeńiec wojenny w Niemczech. W trakcie II wojny światowej jako minister spraw zagranicznych bezskutecznie starał się zachować neutralność Belgii. Wraz z rządem udał się na wygnanie, najpierw do Paryża, a następnie do Londynu.

Po wyzwoleniu Belgii Spaak pełnił w rządzie funkcje zarówno ministra spraw zagranicznych, jak i premiera. Już podczas II wojny światowej opracował plany zjednoczenia krajów Beneluksu, a bezpośrednio po jej zakończeniu prowadził kampanie na rzecz zjednoczenia Europy, wspierając idee utworzenia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali oraz Europejskiej Wspólnoty Obronnej.

Dla Spaaka najskuteczniejszym sposobem zapewnienia pokoju i stabilizacji było zjednoczenie państw za pomocą wiążących zobowiązań traktatowych. Pełniąc funkcję przewodniczącego na pierwszym Zgromadzeniu Ogólnym Narodów Zjednoczonych (1946 r.) oraz Sekretarza Generalnego NATO (1957–1961), Spaak działał na rzecz realizacji tych celów.

Odegrał on wiodącą rolę przy redagowaniu treści Traktatu Rzymskiego. Na konferencji masyńskiej w 1955 r. sześć rządów uczestniczących w niej państw mianowało go przewodniczącym komitetu przygotowującego tekst traktatu.

Kariera w belgijskiej polityce

Paul-Henri Spaak urodził się 25 stycznia 1899 r. w brukselskiej gminie Schaerbeek (Belgia) i dorastał w rodzinie prominentnych belgijskich polityków. Jego dziadek, Paul Janson, był wybitnym członkiem Partii Liberalnej, zaś matka, Marie Janson, która reprezentowała poglądy socjalistyczne, została pierwszą kobietą zasiadającą w belgijskim senacie. W politykę zaangażowany był też wuj Spaaka, Paul-Emile Janson, który pod koniec lat 30. piastował urząd premiera Belgii.

Podczas I wojny światowej Spaak zaciągnął się do armii belgijskiej, zataiwszy swój prawdziwy wiek. Wkrótce został jednak pojmany przez Niemców i dwa kolejne lata spędził w obozie jenieckim. Po zakończeniu wojny Spaak rozpoczął studia prawnicze. W tym czasie

rozwinęło się też jego wielkie zainteresowanie sportem – był nawet członkiem belgijskiej drużyny tenisowej, z którą w 1922 r. wziął udział w rozgrywkach o Puchar Davisa.

Po uzyskaniu dyplomu Spaak rozpoczął praktykę adwokacką w Brukseli. W 1920 r. wstąpił do socjalistycznej Belgijskiej Partii Pracy. Bardzo szybko wspinał się po szczeblach kariery w polityce krajowej i w 1938 r. został premierem Belgii. Podczas II wojny światowej był ministrem spraw zagranicznych belgijskiego rządu na uchodźstwie w Londynie. Po powrocie do Brukseli w 1944 r. pełnił w powojennych rządach funkcje premiera i ministra spraw zagranicznych. W 1945 r. Spaak zyskał międzynarodowe uznanie, po tym jak wybrano go na przewodniczącego pierwszej sesji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych. W 1956 r. Rada

Paktu Północnoatlantyckiego (NATO) zdecydowała, że zostanie Sekretarzem Generalnym tej organizacji.

Zasługi dla Europy

Spaak zasłynął jako utalentowany mówca – umiał sprawić, by ludzie go słuchali, oraz miał dar przekonywania. Dzięki tym talentom oraz swojej wizji współpracy europejskiej stał się jedną z czołowych postaci, które przyczyniły się do zrealizowania projektu integracji europejskiej.

Utworzenie Beneluksu

Chociaż II wojna światowa zrujnowała większą część Europy, Spaak dostrzegł szansę, aby dzięki politycznej i gospodarczej współpracy ponownie uczynić z Europy silny kontynent. Doświadczenie wojny sprawiło, że uznał on, iż dla osiągania wspólnych celów znacznie bardziej produktywna jest współpraca niż walka przeciw sobie. Spaak był jedną z osób, które dzisiaj uznajemy za ojców-założycieli Unii Europejskiej, ponieważ dostrzegł potencjał w zjednoczeniu powojennej Europy. Świadectwem tego jest utworzenie Beneluksu w 1944 r.

Gdy Spaak działał w Londynie, na kontynencie trwała wojna. Jednak w tym czasie Spaak, wraz z premierami Holandii i Luksemburga, pracował nad całkowicie nowym i bardzo ambitnym projektem. W 1944 r. powstał Beneluks: unia celna między Belgią, Holandią i Luksemburgiem. Sam pomysł, choć prosty, nigdy wcześniej nigdzie nie został zrealizowany. Polegał on na tym, aby w obrębie tych trzech krajów zapewnić swobodny przepływ kapitału, osób, usług i towarów. Pomysł stał się inspiracją do dalszej integracji Europy.

Konferencja w Mesynie

W 1955 r. na konferencji w Mesynie przywódcy europejscy mianowali Spaaka przewodniczącym komitetu (komitetu Spaaka), który miał opracować raport na temat możliwości stworzenia europejskiego wspólnego rynku. Na konferencji w Mesynie trzy państwa Beneluksu zaproponowały, aby proces integracji europejskiej opierał się na

wspólnym rynku i integracji w sektorze transportu i energii atomowej. Tzw. raport Spaaka stał się podstawą zwołanej w 1956 r. konferencji międzyrządowej w sprawie wspólnego rynku i Euratomu. Raport doprowadził do podpisania w dniu 25 marca 1957 r. traktatów rzymskich, na mocy których w 1958 r. utworzono Europejską Wspólnotę Gospodarczą. Spaak podpisał traktat w imieniu Belgii.

W trakcie swojej kariery politycznej Spaak zawsze z wielkim zacięciem bronił znaczenia integracji europejskiej i niezależności Komisji Europejskiej: „Przyszła Europa musi być Europą ponadnarodową”, oświadczył, odrzucając zgłoszony przez prezydenta Francji, gen. Charles’a de Gaulle’a „plan Foucheta”, którego celem było zablokowanie przystąpienia do Wspólnot Europejskich Wielkiej Brytanii i zakwestionowanie ich ponadnarodowych fundamentów. Jedność Europejska oznaczała dla Spaaka przede wszystkim jedność gospodarczą. Ów belgijski mąż stanu marzył o zjednoczeniu politycznym, które chciał budować nie tylko w oparciu o państwa tworzące wspólny rynek. Sprzeciwiał się więc wszelkim dalszym działaniom aż do momentu włączenia Wielkiej Brytanii w proces integracji gospodarczej z unią. W 1966 r. wycofał się z polityki. Zmarł w 1972 r. w Brukseli.

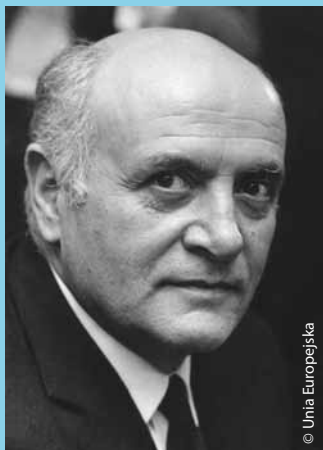

Spaak podpisuje w imieniu Belgii traktat europejski w 1965 r.

Zagorzały Europejczyk

Spaak zapisał się na kartach podręczników historii jako siła napędowa integracji europejskiej. Stał się orędownikiem projektu europejskiego na długo przed faktycznym rozpoczęciem europejskiej współpracy gospodarczej i politycznej. Był zagorzałym Europejczykiem, który potrafił ocenić projekt integracji z perspektywy szerszej niż krajowa.

Altiero Spinelli: nieustrudzony federalista

Altiero Spinelli 1907 - 1986

Włoski polityk Altiero Spinelli jest jednym z ojców-założycieli Unii Europejskiej. To on kierował pracami nad wnioskiem Parlamentu Europejskiego dotyczącym traktatu w sprawie federalnej Unii Europejskiej – zwanym także planem Spinello. W 1984 r. został on przyjęty przez Parlament przeważającą większością głosów i stał się ważnym źródłem inspiracji dla wzmocnienia traktatów UE w latach 80. i 90.

W wieku 17 lat Spinelli wstąpił do partii komunistycznej. Z tego powodu od 1927 do 1943 r. był więziony przez włoskie władze faszystowskie. Pod koniec drugiej wojny światowej założył we Włoszech federalistyczny ruch europejski.

Pracował na rzecz zjednoczenia europejskiego, pełniąc funkcję doradcy takich osobistości jak de Gasperi, Spaak i Monnet. Sędzia przysięgły z wykształcenia, Spinelli propagował sprawę europejską także na polu akademickim, m.in. poprzez utworzenie Instytutu Spraw Międzynarodowych w Rzymie.

Jako członek Komisji Europejskiej w latach 1970–1976 był odpowiedzialny za politykę wewnętrzną. Przez trzy lata był deputowanym do włoskiego parlamentu z ramienia partii komunistycznej. W 1979 r. został wybrany na posła do Parlamentu Europejskiego.

Młodość

Altiero Spinelli urodził się w Rzymie 31 sierpnia 1907 r. w rodzinie o poglądach socjalistycznych. Już w młodym wieku zaangażował się w działalność polityczną Włoskiej Partii Komunistycznej. W 1926 r., w okresie rządów Mussoliniego, z powodu swojej działalności w Partii Komunistycznej został aresztowany i skazany przez faszystowski Trybunał Specjalny na karę 16 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności, z czego dziesięć lat spędził w więzieniu, a przez kolejne sześć był internowany. Przez cały ten okres nie chciał wyrzec się swoich poglądów i okazać skrucy pomimo tego, że mogłoby to zaowocować jego ułaskawieniem. W więzieniu oddał się pogłębionym studiom i stał się gorącym orędownikiem idei ponadnarodowej integracji. Krytykował niektóre poglądy polityczne Partii Komunistycznej. Jego rozczarowanie partią i wiedza, którą zdobył w trakcie swoich studiów, spowodowały, że porzucił komunistów i stał

się zwolennikiem federalizmu. Jego poglądy federalistyczne zaczęły się kształtować podczas internowania na małej wyspce Ventotene. Spinelli zaczął nabierać coraz większego przekonania, że przeciwwagą dla niszczącej siły nacjonalizmu mógłby być ogólnoeuropejski ruch na rzecz federalizmu.

Manifest z Ventotene

W trakcie pobytu na Ventotene Spinelli zapoznał się z pracami kilku teoretyków federalizmu. Zainspirowany ich poglądami, wraz z innymi więźniami politycznymi, sporządził manifest, w którym zarysował podstawy swojej wizji federalizmu i przyszłości Europy. Manifest ten jest jednym z pierwszych dokumentów, w którym przedstawiono argumenty na rzecz europejskiej

konstytucji. W manifeste, początkowo zatytułowanym „W kierunku wolnej i zjednoczonej Europy”, stwierdzono, że zwycięstwo nad faszyzmem będzie bezużyteczne, jeżeli jego jedynym rezultatem będzie stworzenie nowej wersji starego europejskiego porządku suwerennych państw narodowych z tą tylko różnicą, że inaczej sprzymierzonych. Takie podejście prędzej czy później doprowadziłoby do wybuchu nowej wojny. W manifeste zaproponowano utworzenie ponadnarodowej europejskiej federacji państw, której podstawowym celem byłoby związanie państw europejskich tak silnie, aby na zawsze wyeliminować możliwość wybuchu nowej wojny.

Ruch federalistyczny

Po tym jak Spinelli został zwolniony z internowania w 1943 r. jego pisma posłużyły jako program Movimento Federalista Europeo (Europejskiego Ruchu Federalistycznego), który Spinelli stworzył w tym samym roku. Przez resztę lat 40. i 50. Spinelli był zagorzałym orędownikiem federalistycznej idei zjednoczonej Europy. Krytykował wówczas brak postępu w wysiłkach na rzecz integracji europejskiej. Spinelli wierzył, że współpraca międzyrządowa z zachowaniem pełnej suwerenności narodowej w ramach organizacji takich jak OECD czy Rada Europy nie wystarczy. Z tego powodu niestrudzenie angażował się na rzecz działań zmierzających ku głębszej integracji. Przykładowo, jako polityczny doradca ówczesnego włoskiego premiera, Alcide'a de Gasperiego, przekonywał go do działań na rzecz powołania Europejskiej Wspólnoty Obronnej, która, ku rozczarowaniu Spinellogo, ostatecznie nie powstała.

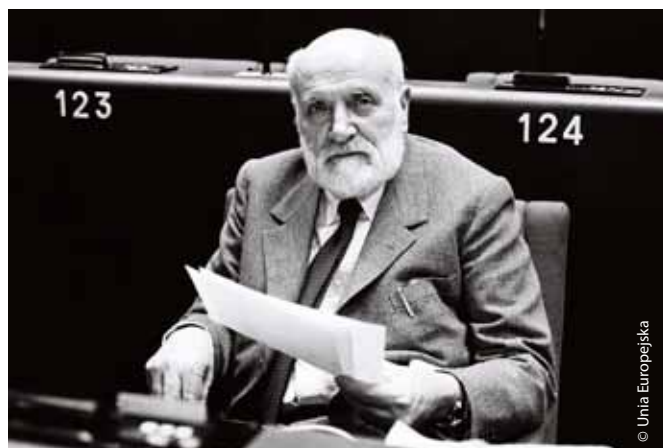
Klub Krokodyla

W latach 60. Spinelli był doradcą rządowym i badaczem, założycielem Instytutu Spraw Międzynarodowych w Rzymie, a w latach 1970–1976 członkiem Komisji Europejskiej. W 1979 r. uzyskał mandat posła do Parlamentu Europejskiego. Jako poseł ponownie mógł oddać się promowaniu swojej federalistycznej wizji Europy. W 1980 r., wraz z innymi posłami do Parlamentu Europejskiego o poglądach federalistycznych, założył Klub Krokodyla, nazwany tak od nazwy restauracji w Strasburgu, w której posłowie ci się spotykali. Klub Krokodyla opowiadał się za opracowaniem nowego traktatu europejskiego. Członkowie klubu złożyli wniosek do Parlamentu o powołanie specjalnej komisji w celu sporządzenia

projektu nowego traktatu o Unii Europejskiej, który poza swoją nazwą tak naprawdę byłby konstytucją dla Europy.

Plan Spinello

Dnia 14 lutego 1984 r. Parlament Europejski przeważającą większością głosów przyjął jego wniosek i zatwierdził projekt Traktatu ustanawiającego Unię Europejską, czyli tzw. plan Spinello. Choć traktat nie zyskał poparcia parlamentów narodowych, dokument ten stał się podstawą dla Jednolitego aktu europejskiego z 1986 r., który spowodował otwarcie granic między państwami, tworząc tym samym wspólny rynek, a następnie przyjęcie w 1992 r. traktatu z Maastricht, na mocy którego powstała Unia Europejska. Swoim entuzjazmem Spinelli przekonał francuskiego prezydenta, François Mitterranda, do położenia kresu francuskiej wrogości wobec wszelkich idei, innych niż te opierające się na międzyrządowym podejściu do budowania Europy. Krok ten przekonał niektóre rządy europejskie do przyspieszenia procesu dalszego pogłębiania integracji europejskiej.

Spinelli w Parlamencie Europejskim, krótko po przyjęciu jego planu na rzecz federalnej Europy w 1984 r.

Chociaż nie wszystkie jego ambitne plany zostały urzeczywistnione, Altiero Spinelli z niepowstrzymaną energią realizował swój cel stworzenia ponadnarodowego rządu europejskiego, aby zapobiec nowym wojnom i połączyć państwa kontynentu w ramach zjednoczonej Europy. Jego idee stały się inspiracją dla wielu zmian w Unii Europejskiej, w szczególności znaczącego zwiększenia uprawnień Parlamentu Europejskiego. Ruch federalistów zaś nadal odbywa regularne spotkania na małej wysepce Ventotene. Altiero Spinelli zmarł w 1986 r. Jego imieniem nazwano główny budynek Parlamentu Europejskiego w Brukseli.

The European Union

Państwa członkowskie Unii Europejskiej (2013)

Kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące

Założyciele UE

Unia Europejska nie istniałaby w znanej nam formie, gdyby ponad pół wieku temu kilka ważnych postaci nie zainspirowało tego nowatorskiego przedsięwzięcia. Gdyby nie energia i motywacja tych ludzi, nie wiadomo, czy żylibyśmy teraz w stabilnej i wolnej od konfliktów zbrojnych Europie. Założyciele UE pochodzili z różnych krajów, reprezentowali różne środowiska i różne profesje – byli wśród nich zarówno żołnierze, jak i prawnicy – lecz bliskie były im te same ideały: pokój i dobrobyt w zjednoczonej Europie. Ta publikacja zawiera informacje na temat jedenastu spośród założycieli UE. Sukces projektu integracji europejskiej nie byłby jednak możliwy, gdyby nie trud wielu innych osób.

Konrad Adenauer
Joseph Bech
Johan Willem Beyen
Winston Churchill
Alcide De Gasperi
Walter Hallstein
Sicco Mansholt
Jean Monnet
Robert Schuman
Paul-Henri Spaak
Altiero Spinelli

Więcej informacji

- ▶ Na oficjalnej stronie internetowej na temat **historii UE** znajdują się między innymi nagrania przemówień założycieli UE: http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_pl.htm
- ▶ **Masz pytania na temat Unii Europejskiej?** Odpowiedz na nie **Europe Direct**: 00 800 6 7 8 9 10 11
<http://europedirect.europa.eu>

Urząd Publikacji

doi:10.2775/99346

ISBN 978-92-79-28706-0

